

3

ЛЮДИНА ТА ЇЇ ЗДОРОВ'Я ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

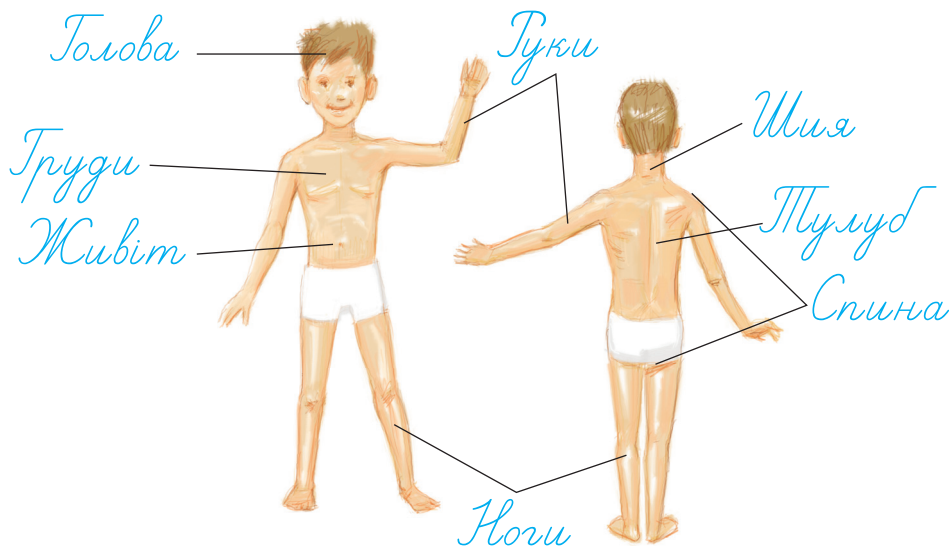
ЯКУ БУДОВУ МАЄ НАШЕ ТІЛО

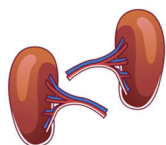
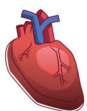
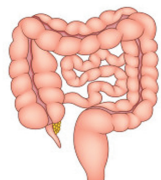
1. Обведи організми.

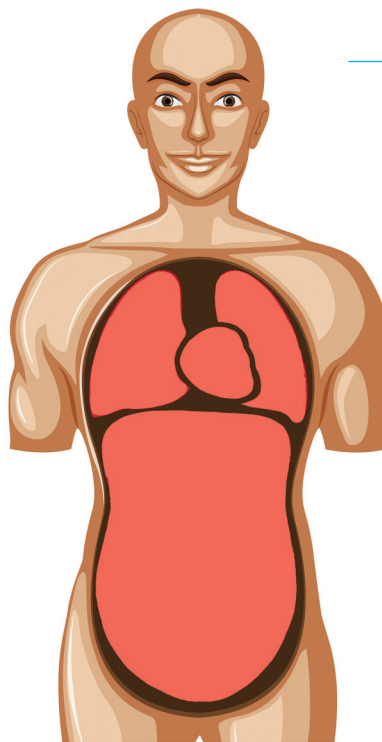
2. Петрик підписав частини тіла людини. Перевір, якщо є помилки – виправи.

Основні частини тіла людини

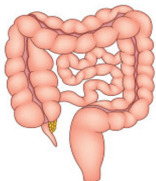

3. Виріж і наклеїть малюнки органів людини у відповідних місцях. Підпиши їх.

4. Користуючись текстом підручника, заповни таблицю.

ОРГАН	НАЗВА	ФУНКЦІЇ
	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____

ЯКА РОЛЬ ШКІРИ В ОРГАНІЗМІ ЛЮДИНИ

1. Які функції шкіри? Познач ✓ правильну відповідь.

- Захищає внутрішні органи.
- Завдяки порам в організм проникає вода.
- Захищає від спеки й холоду.
- Запобігає проникненню в організм хвороботворних мікроорганізмів.

2. Чим відрізняється людина від тварини? Що мають спільного? Заповни схему.

Людина	Спільне	Тварина

ДОВІДКА: мислить, дихає, говорить, спілкується, живиться, ходить прямо, росте, працює, розмножується.

3. Досліджуємо шкіру. Порівняй результати своїх спостережень з наведеними твердженнями. Познач ✓ «Так» або «Ні».

- А. На дотик шкіра м'яка і пружна. Так Ні
- Б. На скельці залишилася пляма жиру. Так Ні
- Отже, шкіра виділяє жир.
- В. На поверхні шкіри помітні волоски й пори. Через них виділяється жир і піт. Так Ні

4. Познач ✓ правильну дію.

У разі обмороження шкіри:

- поливають місце опіку великою кількістю гарячої води;
- розтирають і накладають вовняну пов'язку;
- поливають місце опіку великою кількістю холодної води;
- обпечене місце змащують зеленкою.

5. Як ти розумієш вислів: «Поранена шкіра – ворота для хвороботворних мікроорганізмів»?

6. Запиши поради щодо того, як потрібно доглядати за одягом.

ДОГЛЯДАЙ ЗА ОДЯГОМ

7. Склади два запитання з ключовими словами цієї теми. Запиши їх. Обміняйтесь в парі зошитами і дайте відповіді на запитання.

1.

2.

ЩО УТВОРЮЄ ОПОРНО-РУХОВУ СИСТЕМУ

1. Розглянь скелети. Напиши, яким тваринам вони належать.

А _____

Б _____

В _____

Г _____

2. Що допомагає нам займатися гімнастикою?

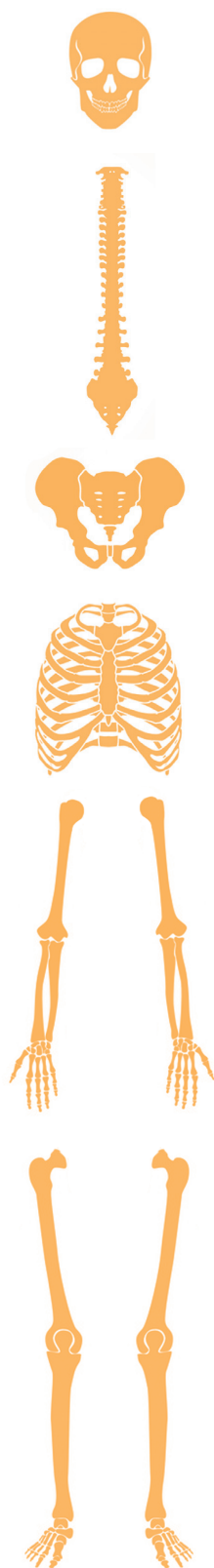

3. Запиши поради «Як зміцнити м'язи».

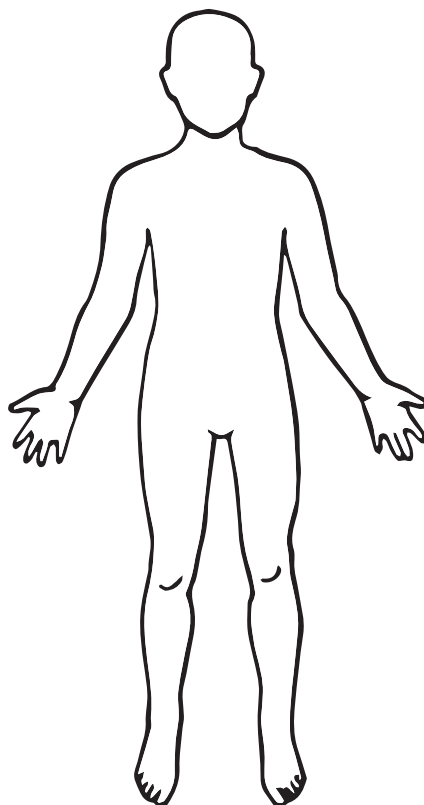
4. Познач ✓, яке значення для людини має скелет.

- Захищає внутрішні органи людини.
- Забезпечує рух тіла людини.
- Забезпечує уяву й пам'ять.
- Є опорою для тіла людини.

5. Виріж і наклеї малюнки частин скелета людини у відповідних місцях.

6. Запиши частини тіла, які найбільше розвинені:

у футболістів – _____;

у жонглерів – _____;

у піаністів – _____;

в артистів балету – _____.

Обґрунтуй свою відповідь.

7. Відгадай загадку. Склади зі словом-відгадкою речення.

На медузу гляньте, друзі!

Без кісток, немов желе.

А людина – не медуза,

бо в людини є _____

Олена Крижановська

ЯК МИ ПЕРЕСУВАЄМОСЯ

1. Хто з дітей правильно несе портфель і дбає про свою поставу? Обведи.

2. Хто з дітей правильно сидить? Познач ✓.

3. Поясни, як ти розумієш вислів: «Рух – це життя!».

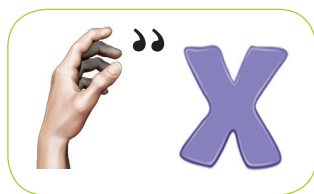
4. Склади і запиши поради Михайлику.

ДОТРИМУЙСЯ ПОРАД, І ТВОЄ ТІЛО
БУДЕ ЗДОРОВЕ І КРАСИВЕ!

Handwriting practice lines consisting of seven horizontal blue lines within a rectangular frame.

5. Розгадай ребуси. З одним або кількома словами-відгадками запиши речення – висновок до теми.

Handwriting practice lines consisting of four horizontal blue lines.

ЯКЕ ЗНАЧЕННЯ МАЄ КРОВОНОСНА СИСТЕМА

1. Учителька на уроці запитала в учнів: «Чи у всіх людей серце однакового розміру?». Прочитай відповіді учнів і підкресли імена тих, хто відповів правильно.

Ольга: Серце людини має такий самий розмір, як розмір її кулака. У дітей серце менше, ніж у дорослої людини.

Микита: Серце більшого розміру в спортсменів, оскільки серце – це м'язи. Тренування зміцнюють їх і роблять серце міцнішим і здоровим.

Петрик вислухав відповіді дітей і сказав: «Серце у всіх людей однакове».

2. Користуючись підручником, заповни таблицю «Кровоносна система».

Органи	Яку функцію виконують

3. Полічи удари серця протягом хвилини в сидячому положенні та після 20 присідань. Порівняй отримані результати. Запиши висновок.

4. Запиши назву зображеного приладу. Який лікар найчастіше ним користується?

Цей прилад – _____

Ним користується лікар – _____

5. Прочитай поради, дотримання яких допоможе зберегти серце здоровим. Познач ✓ ті з них, яких ти дотримуєшся. Доповни своїми порадами.

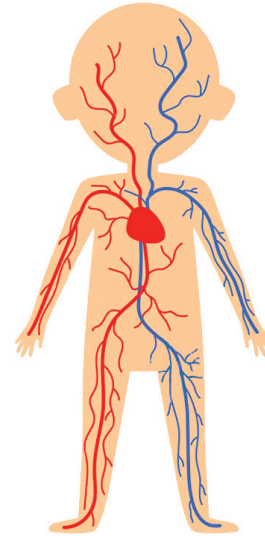
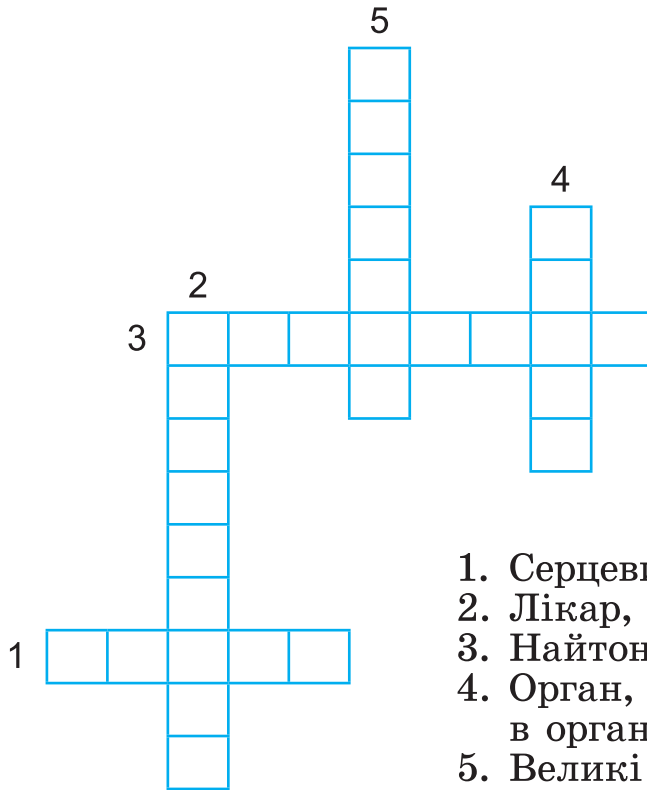
Щодня не менше як 25–40 хвилин присвячувати різним видам фізичної активності (легкий біг, плавання, їзда на велосипеді).

- Їсти здорову їжу.
- Підтримувати здорову масу тіла.
- Не курити.

- _____
- _____

6. Розгадай кросворд.

1. Серцевий ритм людини.
2. Лікар, який лікує хвороби серця.
3. Найтонші судини.
4. Орган, який переміщує кров в організмі.
5. Великі кровоносні судини.

7. Відгадай загадки. Запиши відгадки. Склади і запиши з відгадками речення.

Хто невпинно кров качає,
всюди кисень постачає?
Б'ється в тебе за реберцем
працьовите, щире

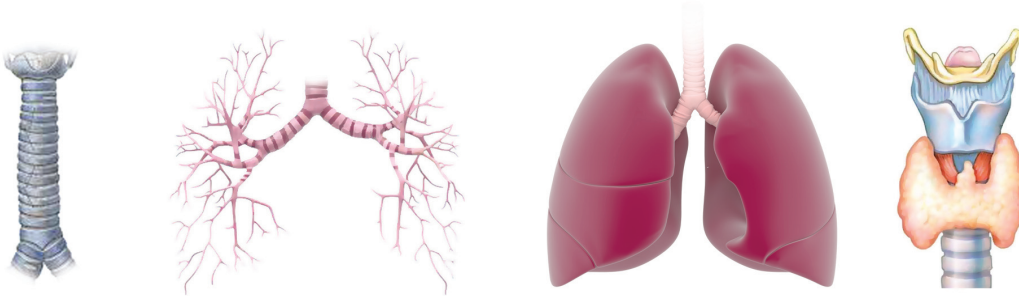
Від тоненьких капілярів,
від судин: артерій, вен
в організмі кров гуляє
по окремій із систем.

Олена Крижановська

ЯКІ ОРГАНИ УТВОРЮЮТЬ ДИХАЛЬНУ СИСТЕМУ

1. Підпиши назви органів.

2. Пронумеруй органи дихання. Починай з носоглотки. Підкресли ті з них, які є парними.

легені бронхи гортань трахея носоглотка

3. Поясни та запиши, як дихальна система пов'язана з іншими органами й системами.

4. Запиши одну пораду, яка допоможе зберегти органи дихання.

5. Відгадай загадку. Запиши відповідь. Підкресли слова, які характеризують цей орган.

Ми легенькі, мов вітрила,
мов прозорі парні крила,
наші рухи не даремні:

вільно дихають _____ .

Олена Крижановська

6. У якій послідовності повітря під час вдиху проходить через органи дихання? Пронумеруй червоним олівцем. Як повітря рухається під час видиху? Пронумеруй синім олівцем.

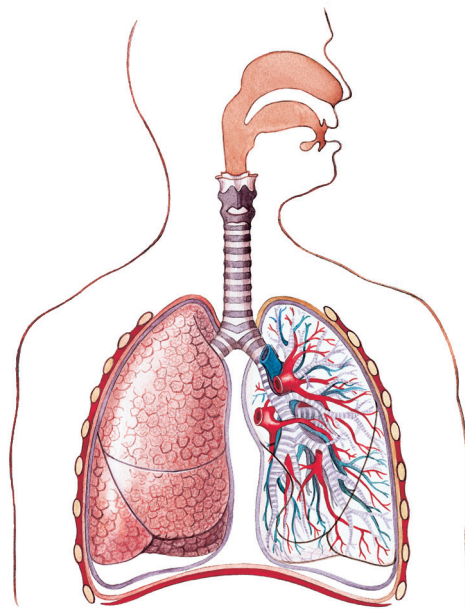
☐	☐	трахея	☐	☐	легені
☐	☐	носоглотка	☐	☐	бронхи

7. Поклади руку на груди й полічи кількість вдихів і видихів за 1 хвилину. Запиши:

коли сидиш _____;
після десяти присідань _____;
Коли дихаєш частіше? _____.

8. З'єднай лініями зображення органів дихання людини з їхніми назвами.

носоглотка ●
бронхи ●

● трахея
● легені

9. Як зміцнювати дихальну систему? Познач ✓ правильні відповіді.

- Займатися спортом.
- Уникати фізичних навантажень.
- Загартовувати організм.
- Гуляти на свіжому повітрі.
- Не провітрювати приміщення.

ЯК ПЕРЕТРАВЛЮЄТЬСЯ ЇЖА

1. Доповни схему «Для чого людина їсть?».

Людина їсть, щоб

набиратися сили

2. Пронумеруй послідовність проходження їжі по органах травлення.

- шлунок кишківник глотка
- ротова порожнина стравохід

3. Відгадай загадки. Запиши відгадки в таблицю. Яку функцію виконують ці органи?

1. За братом – брат, усі в один ряд.
Стоять стрункі, мов вояки.

2. Якби не було його,
не сказав би нічого.

Відгадки	Функції
1.	_____
2.	_____

4. Між учнями виникла суперечка щодо того, скільки разів на день потрібно чистити зуби.

Миколка стверджує, що достатньо одного разу на день.

Сергійко чистить зуби двічі на день – ранком і ввечері.

Галинка стверджує, що зуби потрібно чистити після кожного прийому їжі.

Як чистиш зуби ти? Підкресли ім'я учня, з позицією якого ти погоджуєшся.

5. Познач ✓ правильні твердження.

- Щоранку потрібно снідати.
- Корисно їсти смажену й копчену їжу.
- Не їжте перед сном.
- Бажано їсти в один і той самий час.
- Щодня слід вживати солодощі.
- Їжа має бути різноманітною.
- Потрібно віддавати перевагу овочам і фруктам.

6. Відгадай загадки. Запиши відгадки. Склади і запиши речення з відгадками.

Їжу добре мелють зубки,
далі – спеціальна трубка,
потім шлунок вже чекає,
все корисне перетравить.

Як же зветься трубка та?
Ось у загадки мета.
Це хіба сміттепровід?
Ні, звичайний _____

Фільтрувати кров та воду
нам найбільша насолода!
Ми отруту впізнаємо

та виводимо окремо.
У воді завжди, як рибки,
невеличкі круглі _____

Олена Крижановська

ЩО ТАКЕ НЕРВОВА СИСТЕМА

1. Запиши, які в тебе відчуття, коли ти:

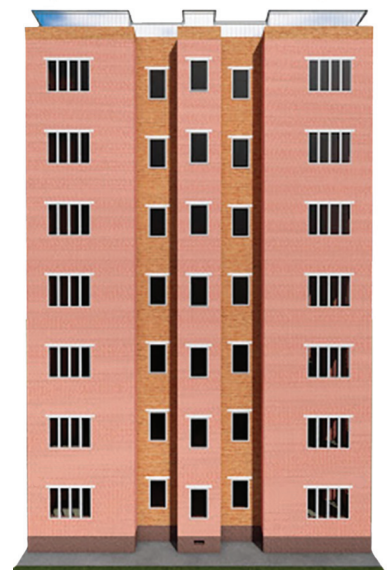
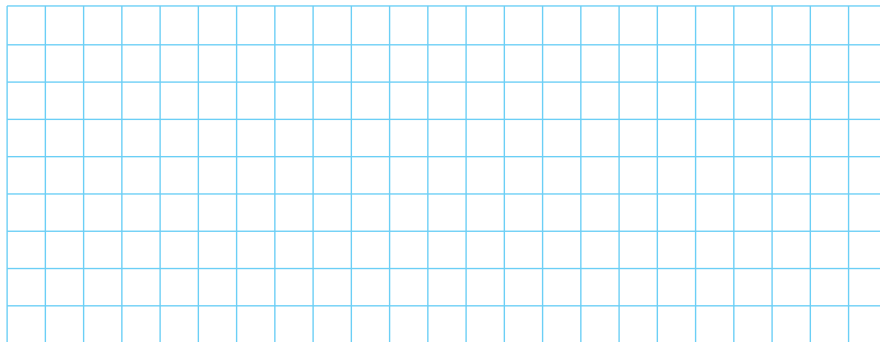
- хочеш їсти – _____
 - хочеш спати – _____
 - зупиняєшся перед світлофором, щоб перейти дорогу, – _____
 - рідні тебе люблять – _____
- Що керує тобою під час цих дій? _____

2. Користуючись інформацією з підручника, заповни таблицю «Нервова система».

Органи нервової системи	Розміщення	Функції
Головний мозок		

3. Потренуй мозок. Розв'яжи задачі.

• У готелі 7 поверхів. На першому поверсі розмістилися вісім чоловік, на кожному наступному – на 2 більше, ніж на попередньому. На якому поверсі готелю ліфт викликають найчастіше?

ЯКА РОЛЬ ОРГАНІВ ЧУТТЯ

1. Відгадай загадку. Запиши відгадку. Підкресли в тексті назви органів чуття.

Найчутливіша команда:
зір та дотик, смак і запах.
Очі, вуха, ніс, язик,
і до шкіри кожен звук.
Провідник крізь все життя –
наші _____

Олена Крижановська

2. Які органи чуття допомагають тобі:

- розрізняти колір, розмір і форму квітки? _____
- відчувати смак кавуна? _____
- розпізнати запах м'яти? _____
- слухати улюблену мелодію? _____
- відчувати температуру об'єктів (тіл)? _____

3. Людям яких професій потрібен гострий нюх (відчуття запахів)? Познач ✓.

☐ лікарю;	☐ інженеру;
☐ ученому-хіміку;	☐ розробнику парфумів.

4. Людям яких професій потрібне гостре відчуття смаку? Познач ✓.

☐ офіціанту;	☐ програмісту;
☐ повару;	☐ продавцю.

5. Людям яких професій потрібний гострий слух? Познач ✓.

- мисливцю;
 машиністу;

- музиканту;
 поліцейському.

6. Утвори тріади.

слух	аромат плодів, запах парфумів
зір	звуки, шум
смак	холодне, колюче, тверде
дотик	солоне, гірке, кисле
нюх	колір, форма, розмір

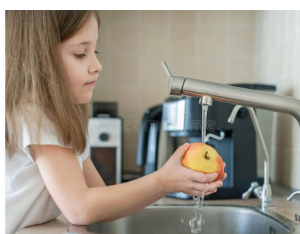
7. Який з малюнків відображає правильно правила гігієни органів чуття, а який – помилково? Яких ще правил гігієни ти дотримуєшся? Запиши.

Правильно: _____

Помилково: _____

А

Б

В

Г

8. Напиши есе про те, яким ти уявляєш життя без звуків і кольорів.

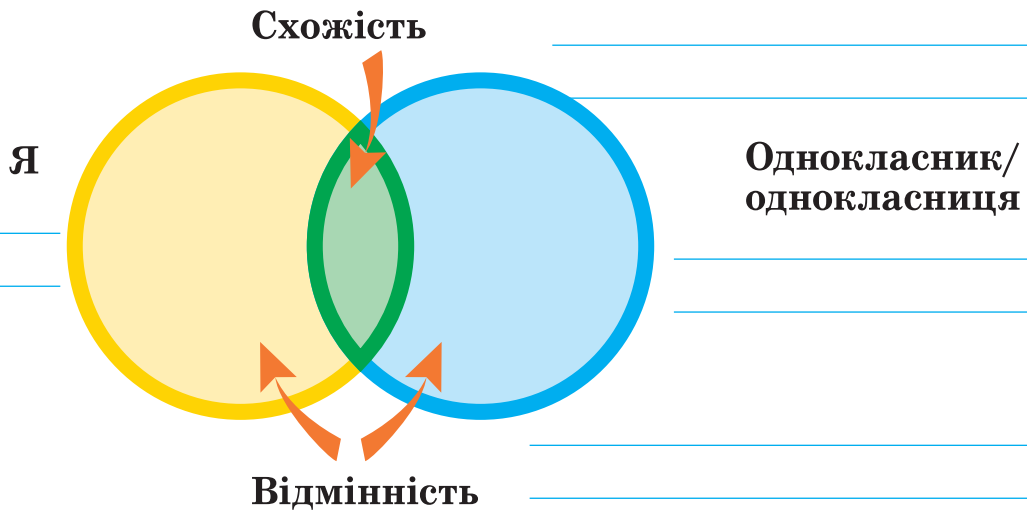
ЧОМУ КОЖНИЙ З НАС НЕПОВТОРНИЙ

1. Розглянь світлину. Що слугувало моделлю для створення робота Софії? Що подібного і чим відрізняються робот і людина? Чи може бути робот досконалішим від розробника?

Робот Софія – це людиноподібний робот, розроблений у 2015 році компанією Hanson Robotics.

2. Досліди, що спільного в тебе із сусідом/сусідкою по парті і чим ви відрізняєтеся. Заповни схему.

3. Членами сім'ї Петренків є:

- мама – Галина Семенівна – 45 років;
- тато – Володимир Федорович – 48 років;
- син – Тарас – 10 років;
- дочка – Соломія – 3 роки;
- бабуся – Валентина Петрівна – 75 років.

Установи, до якої групи людей вони належать за віком.

Мама _____

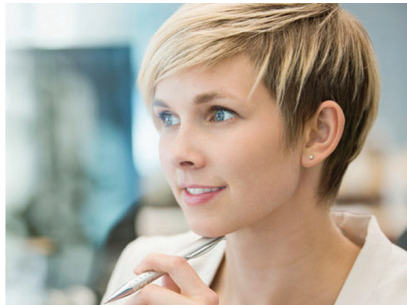
Тато _____

Син _____

Дочка _____

Бабуся _____

4. Розглянь світлини. Опиши зображених людей. Заповни таблицю. Запиши, які зміни відбуваються у процесі розвитку людини.

Малюк	Зріла жінка	Жінка похилого віку
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Сторінка самооцінки

1. Доповни схему.

моїм рукам за

моїм ногам за

Я дякую

моїм очам за

моїм вухам за

2. Розфарбуй прямокутники, у яких написано, що корисно для кісток і м'язів.

спорт

уживання фруктів та овочів

уживання чіпсів та жирної їжі

уживання молочних продуктів – сиру та молока

тривале сидіння перед комп'ютером

носіння важких речей

ігри на свіжому повітрі

3. Хто з дітей дбає про своє здоров'я і безпеку під час прогулянки на велосипеді? Познач ✓.

4. Прочитай. Знайди помилки, підкресли їх.

Кровоносну систему утворюють: серце, легені, печінка, кровоносні судини.

5. Яку роботу виконує кровоносна система?

- Постачає організму кисень.
- Виводить шкідливі речовини.
- Перетравлює їжу.

6. Що слугує опорою тіла людини?

- скелет
- м'язи
- головний мозок

7. За допомогою якого органа визначаємо:

смак їжі _____ ;
запах квітів _____ ;
шум моря _____ ;
колір і розмір фруктів _____ ?

8. Установи відповідність між назвами органів і системами органів, до яких вони належать.

Серце •	• Нервова
Легені •	• Травна
Печінка •	• Кровоносна
Спинний мозок •	• Дихальна

9. Установи відповідність між органами та їхніми функціями.

Кровоносні судини •	• Контролює роботу всього тіла
Шлунок •	• Захищає внутрішні органи від ушкоджень
Шкіра •	• Забезпечують рух крові
Головний мозок •	• Перетравлює їжу

ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ

ЯКА ЦІНА ЗДОРОВ'Я

1. Відтвори прислів'я.

Було б здоров'я,	•	який він багатий.
Весела думка –	•	здоровий дух.
Здоровий не знає,	•	а щастя знайдеться.
У здоровому тілі –	•	половина здоров'я.

2. Познач ✓ чинники, які шкодять здоров'ю.

Дотримання
правил гігієни

Недосипання

Заняття
спортом

Переїдання

Недоїдання

Куріння

Рухливий
спосіб життя

Уживання
алкоголю

Здорове
харчування

Уживання
наркотиків

Повноцінний
сон

Уживання
овочів і фруктів

3. Хто з дітей дбає про своє здоров'я? Обведи.

4. Прочитай вірші. Підкресли шкідливі звички **червоним** олівцем, здоровий спосіб життя – **зеленим**.

Шкідливі звички, мовби тінь,
все ходять за тобою
і так чекають на ту мить,
щоб потягнуть з собою.

Наркотики і цигарки, спиртне –
це просто страх,
як ви подружитесь із ними –
здоров'ю буде крах.

Ждей Джі

Здоров'я – основа усього на світі,
здоровими бути бажають всі діти,
для цього потрібно щоденно вмиватись,
робити зарядку і тепло вдягатись.

Себе гартувати водою і сонцем.
І солодко спати з відкритим віконцем.
І їсти усе, що на стіл подають,
бо страви нам росту і сил додають.

Людмила Лисенко

5. З'єднай лініями слова в лівому й правому стовпчиках так, щоб вийшли правила здорового способу життя.

Поєднуй •	• рухайся.
Правильно •	• працю і відпочинок.
Дотримуйся •	• харчуйся.
Більше •	• шкідливих звичок.
Позбавляйся •	• чистоти.

6. Чи допоможе лайка досягти порозуміння між людьми? Познач ✓. Поясни свою позицію.

Так Ні Частково

7. Чи дотримуєшся ти правил: «Збережи свій язик від зла, а губи – від брехливих слів», «Жодне погане слово хай не виходить з ваших уст, а тільки добре»? Наведи приклад. Запиши.

ЯК ЗМІЦНЮВАТИ СВОЄ ЗДОРОВ'Я

1. Проведи опитування учнів свого класу і дізнайся, які спортивні секції вони відвідують. Отримані дані зобрази у вигляді діаграми.

2. Познач ✓, чи існують вікові обмеження для загартування. Доведи.

Так

Ні

3. Яких правил загартування ти дотримуєшся? Познач ✓. Допиши свої правила.

Привчай себе обливатися холодною водою.

Часто провітрюй свою кімнату, не накривайся дуже теплою ковдрою.

До загартування привчай свій організм поступово.

Щодня роби ранкову зарядку.

Не перегрівайся на сонці!

Улітку купайся і плавай у штучних і природних водоймах.

4. Хто несе відповідальність за твоє здоров'я? Відповідь підкресли.

мама

тато

я сам/сама

учитель

бабуся

ЧОМУ ВАЖЛИВО ПОЄДНУВАТИ ПРАЦЮ І ВІДПОЧИНОК

1. У комп'ютер потрапив вірус, який знищив букви на позначення голосних. Спробуй відновити ушкоджені речення.

- Б_р_ж_ _д_ж_ зн_в_ , _ зд_р_в'_ зм_л_д_.
- Зд_р_в'_ – всь_м_ г_л_в_.

2. Наведи приклади активного й пасивного відпочинку. Запиши в таблицю.

Активний відпочинок	Пасивний відпочинок

3. Якому виду відпочинку надаєш перевагу ти? Познач ✓. Запиши аргумент.

активному

пасивному

4. Познач ✓ правильні твердження.

У моєму розпорядку мають бути тільки уроки.

Так

Ні

Свій час потрібно планувати.

Так

Ні

Розпорядок дня можна змінювати.

Так

Ні

У моєму розпорядку мають чергуватися праця і відпочинок.

Так

Ні

Зміни неправильні (хибні) твердження так, щоб вони стали правильними (істинними). Запиши змінені твердження.

5. Перед тобою розпорядок дня Олега. Знайди відповідність між видами занять і часом їхнього проведення.

8.00	Прогулянка на свіжому повітрі	ранок
17.00	«Подорож» в інтернеті	
14.00	Ранкова зарядка	обід
7.00	Лягаю спати	
18.00	Початок уроків	полудень
7.30	Обід	
13.30	Прокидаюся	вечір
21.00	Виконую домашні завдання	

Скільки часу на день ти проводиш за комп'ютером? _____

6. Розгадай ребуси. Склади з розгаданими словами речення.

ЯК ДОТРИМУВАТИСЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ В ШКОЛІ, В ПОБУТІ ТА ГРОМАДСЬКИХ МІСЦЯХ

1. Ознайомся із ситуаціями. Запиши номери телефонів, за якими потрібно про них повідомити.

СИТУАЦІЯ	НОМЕР ТЕЛЕФОНУ
На дорозі сталась аварія	
Дідусеві стало погано	
У квартирі чутно запах газу	

2. Підкресли правила, яких потрібно дотримуватися у школі. Познач ✓ ті, яких дотримуєшся ти.

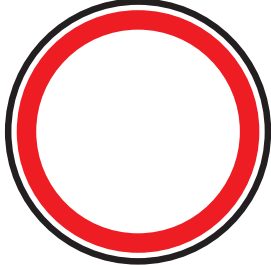
- Спокійно заходь і виходь з класної кімнати.
- Якщо погано почуваєшся на уроці, сиди тихо, не заважай іншим.
- За потреби вмикай електричні прилади.
- Не заставляй прохід сумкою чи портфелем.
- У разі одержання травми звернися до вчителя.

3. Від кого більшою мірою залежить, чи опиниться людина в небезпеці, чи ні? Що потрібно робити, щоб цього не сталося?

4. Продовж речення.

- Щоб не затопити квартиру, _____
- Переходь дорогу _____
- Чути запах диму або газу – _____
- Залишившись наодинці вдома, _____

5. Намалюй за вибором умовний знак, який можна встановити біля небезпечних місць, або запропонуй свій варіант.

Не піднімай невідомі предмети	Не грайся на будівельних майданчиках
	
Не зривай невідомі тобі рослини і гриби	_____
	

6. Наведи приклади небезпек, які можуть виникнути вдома. Упиши їх у таблицю.

 Вогонь	 Вода	 Газ	 Електрика
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

ЯК ХАРЧУВАННЯ ВПЛИВАЄ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

1. Розгадай ребус. Склади речення з розгаданим словом.

2. Розглянь малюнок. Скільки правил харчування порушено? Запиши.

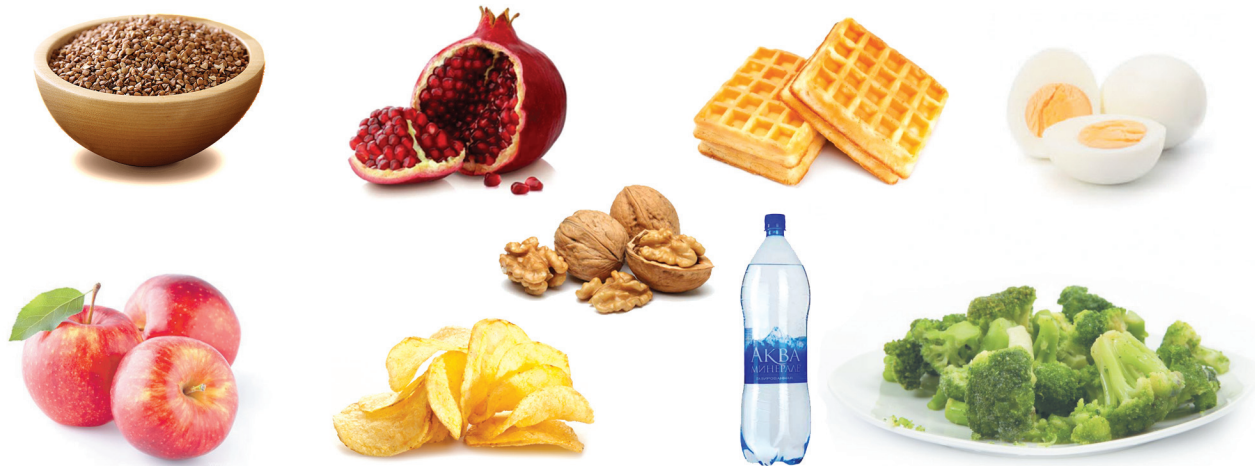
3. Доповни поради щодо правильного харчування. Підкресли ті з них, яких ти дотримуєшся.

- Зменшуй споживання солі.
- Віддавай перевагу цільнозерновим продуктам перед хлібом з білого борошна.
- Їж більше овочів.

- Не їж багато цукру.
- Контролюй розмір порцій.

- _____
- _____

4. Обведи зображення продуктів, які поліпшують пам'ять. По допомогу звертайся до додаткових джерел інформації.

5. Сформулюй проблему з теми здорового харчування, розв'язання якої можна побудувати за етапами:

спостерігай

аналізуй

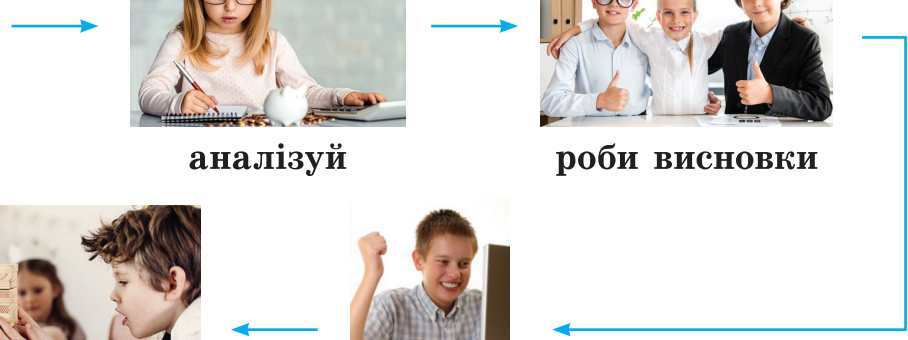
роби висновки

дій

знайди рішення

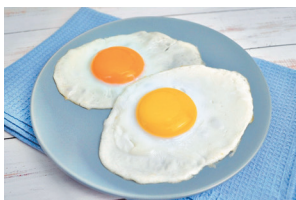

ЧИМ КОРИСНА ЇЖА

1. Вибери і познач ✓ правильну відповідь.

- Їжа:
- дає енергію і зігріває.
 - прикрашає стіл.
 - сприяє переїданню.
 - збагачує організм поживними речовинами.

2. Обведи «зайве» в кожному ряду. Запиши, чим корисна ця їжа.

3. Порівняй два меню сніданку. Зроби вибір. Обґрунтуй свою відповідь.

Сніданок 1

Вівсяна каша з варенням.
Тістечко.
Солодке какао.

Сніданок 2.

Вівсяна каша із сухофруктами.
Сир.
Несолодкий чай.

4. З'єднай лініями групи продуктів харчування і назви тих речовин, яких у цих продуктах найбільше.

ВУГЛЕВОДИ

БІЛКИ

ЖИРИ

5. Склади меню здорового харчування на день. Урахуй, що страви мають бути корисними й містити поживні речовини (білки, жири, вуглеводи, вітаміни) та продукти рослинного й тваринного походження.

Меню	Страви	Жири, білки, вуглеводи, вітаміни
СНІДАНОК	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
ОБІД	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
ВЕЧЕРЯ	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

ЧИ МОЖЕ ЇЖА СТАТИ ПРИЧИНОЮ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ

1. Закресли зображення їжі, яка може спричинити інфекційні захворювання.

2. Дізнайся у дорослих, чи хворів/-ла ти на інфекційні захворювання. Познач ✓.

Так

Ні

3. Наведи приклад інфекційної хвороби. Запиши її назву.

4. Запиши поради, як убезпечити себе від захворювання. Дотримання цих порад допоможе тобі зберегти здоров'я.

ЩО ВПЛИВАЄ НА НАШ ВИБІР

1. Чи є в тебе шкідливі звички харчування? Познач ✓ .

Так

Ні

2. Як на твоє харчування впливає інформація, яку ти отримуєш із різних джерел? Наведи приклад.

3. Створи ланцюг споживання, позначивши цифрами відповідний порядок.

Купівля товару.

Користування.

Вибір товару.

Усвідомлення потреби.

Зберігання товару.

Отримання інформації про товар.

4. Продовж речення та прокоментуй свої судження.

Реклама має бути інформативною, правдивою, переконливою, яскравою, своєчасною _____

5. Будь дослідником. Увімкни свій улюблений телеканал і дай відповіді на запитання.

1. Скільки разів протягом 30 хв на каналі демонстрували рекламу? _____

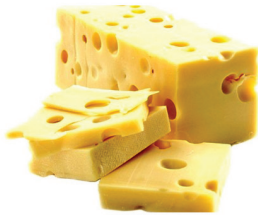
2. Які товари (послуги) рекламували? _____

3. Реклама якого товару (послуги) тобі сподобалася найбільше? Чому?

6. Розглянь зображення товарів. Закресли ті з них, які, на твою думку, не слід рекламувати. Поясни свої міркування.

7. Ознайомся із ситуацією. Напиши лист хлопцям, запропонуй їм слушні поради.

Двоє друзів придбали квитки в кінотеатр. Перед сеансом вони купили по баночці кока-коли і по пакету попкорну. Увесь сеанс вони жували, шурхотіли обгортками, голосно коментували події фільму. Після закінчення сеансу хлопці вийшли й залишили на стільцях і підлозі порожні банки, пакети, сміття.

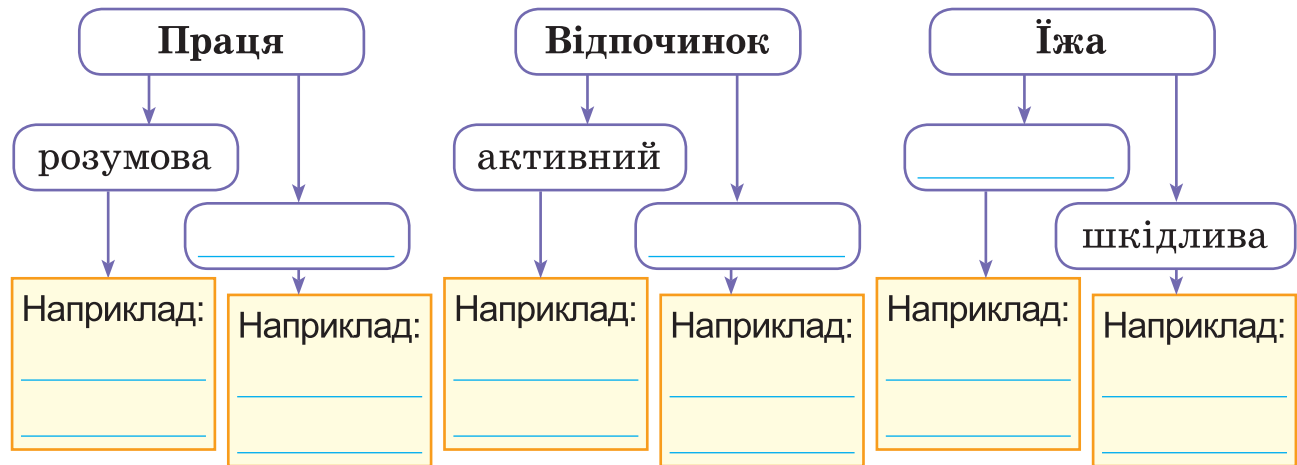
ЛИСТ

Сторінка самооцінки

1. Упиши пропущені слова в схемі «Спосіб життя», доповни прикладами.

2. Познач ✓ те, що є сигналом про можливість захворіти.

- У тебе підвищена температура (37 °С).
- Ти втратив/-ла апетит.
- У тебе поганий настрій.
- Ти в гарному настрої, сповнений/-на бадьорості.
- Ти відчуваєш напруження або біль у животі.
- Ти страждаєш від запаморочення або слабкості.
- У тебе свербіж, набряк або почервоніння на тілі.

3. Допоможи дітям дати відповідь на запитання.

У чому відмінність між утратою грошей і втратою часу?

4

ЗЕМЛЯ — НАШ СПІЛЬНИЙ ДІМ

УКРАЇНА — ЄВРОПЕЙСЬКА ДЕРЖАВА

ХТО ТАКІ ЗЕМЛЯНИ

1. Обери та познач ✓ правильні відповіді на запитання: «Чому на планеті Земля є життя?».

- На планеті Земля є повітря, вода, ґрунт.
- На планеті Земля сприятлива для життя температура.
- Планета Земля найпривабливіша.

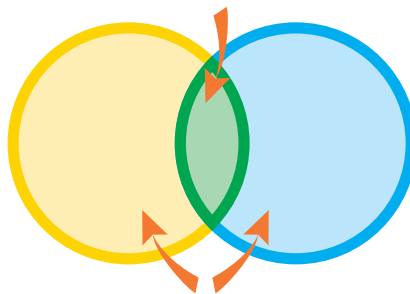
2. Доповни речення.

Нині на планеті Земля живе понад 7 мільярдів людей, з них _____ проживає в Україні.

3. Запиши, чим схожі й чим відрізняються жителі Землі. Що об'єднує всіх мешканців нашої планети?

Ми схожі

Ми маємо відмінності

Нас об'єднує

4. Познач ✓ правильні твердження.

- Світова спільнота – це всі жителі планети Земля.
- Світова спільнота – це всі жителі України.
- До спільних проблем людства належать хвороби, голод, бідність, війни.

5. Відшукай у додаткових джерелах інформацію про те, яка мова є найпоширенішою мовою світу. Познач ✓.

- українська
- французька
- китайська
- іспанська

6. Проведи дослідження «Що в моєму домі вироблено в інших країнах?».

Виріб	Країна-виробник
Холодильник «Снайге»	Литва

7. Обведи те, що Україна постачає до країн Європи.

ІЗ ЧОГО ВСЕ ПОЧИНАЛОСЯ

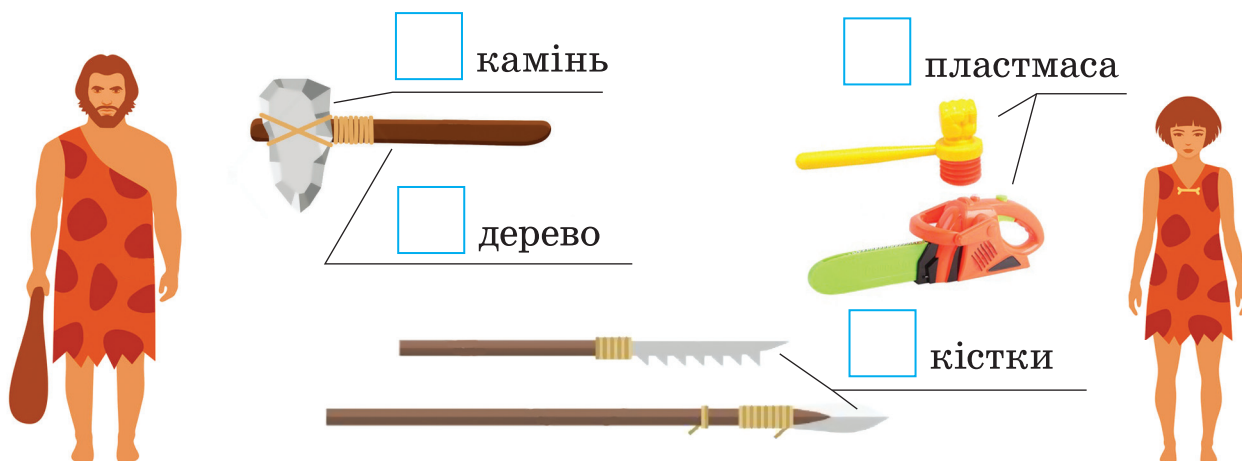
1. Людей, які жили багато століть тому, називають:

А давніми

Б першими

В старовинними

2. Познач ✓ матеріали, з яких у давнину виготовляли інструменти та знаряддя праці. Природні матеріали обведи **зеленим** олівцем, штучні – **червоним**.

3. Утвори пари «давній – сучасний». Стрілку спрямовуй від давнього до сучасного об'єкта.

4. З'єднай стрілками слова та відповідні зображення.

скотарі

мисливці

землероби

кочівники

5. Підкресли те, що характеризує давніх людей.

Міркувати, думати, добувати їжу, спілкуватися, творити, взаємодіяти, виробляти, робити винаходи, спостерігати, користуватися інтернетом.

6. Продовж перелік тварин, яких приручила людина.

Кінь, віслик, _____

7. Розгадай ребус, і ти дізнаєшся назву науки про минуле людства. Запиши її.

І 100 Р І Я

8. Склади два запитання з ключовими словами цієї теми. Запиши їх. Обміняйся в парі зошитами і дай відповіді на запитання однокласника/-ці.

ХТО ВОНИ – ТВОРЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

1. Познач ✓ назви старовинних міст України.

Одеса

Чернігів

Київ

Вінниця

2. Збери літери та віднови ім'я князя, який заснував першу бібліотеку Київської Русі. Запиши.

Я и О Р У
В
С Д й л
М а Р

3. Відшукай на часовому промені історії (с. 43) та запиши:

а) століття, у які існувала держава Київська Русь.

З _____ по _____ століття.

б) століття, у якому почали створюватися перші князівства.

в) століття, у якому розпочалося відродження козацтва.

4. Установи відповідність між купюрами та портретами видатних українців, яких на них зображено.

Іван Франко

Богдан Хмельницький

Михайло Грушевський

Іван Мазепа

5. Створи та запропонуй власний ескіз української купюри будь-якого номіналу.

ЯК ЗНАЙТИ УКРАЇНУ НА КАРТІ СВІТУ

1. Розглянь умовні знаки фізичної та адміністративної карт України (див. форсаці підручника). Запиши назви:

- столиці України – _____;
- морів України – _____;
- гір України – _____.

2. Відшукай на карті та запиши назви обласних центрів України та Автономної Республіки Крим. Чи є на карті України області, назви яких не збігаються з назвою обласного центру? Підкресли ці назви.

Область	Головне місто	Область	Головне місто
Автономна Республіка Крим		Миколаївська	
Вінницька		Одеська	
Волинська		Полтавська	
Дніпропетровська		Рівненська	
Донецька		Сумська	
Житомирська		Тернопільська	
Закарпатська		Харківська	
Запорізька		Херсонська	
Івано-Франківська		Хмельницька	
Київська		Черкаська	
Кіровоградська		Чернівецька	
Луганська		Чернігівська	
Львівська			

3. Познач країни – сусіди України.

Білорусь

Італія

Угорщина

Єгипет

Росія

Румунія

Польща

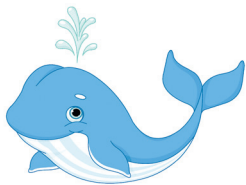
Франція

Німеччина

4. Підпиши конверт своєму другу/своїй подрузі по парті. Дізнайся в нього/у неї адресу. Запиши свою.

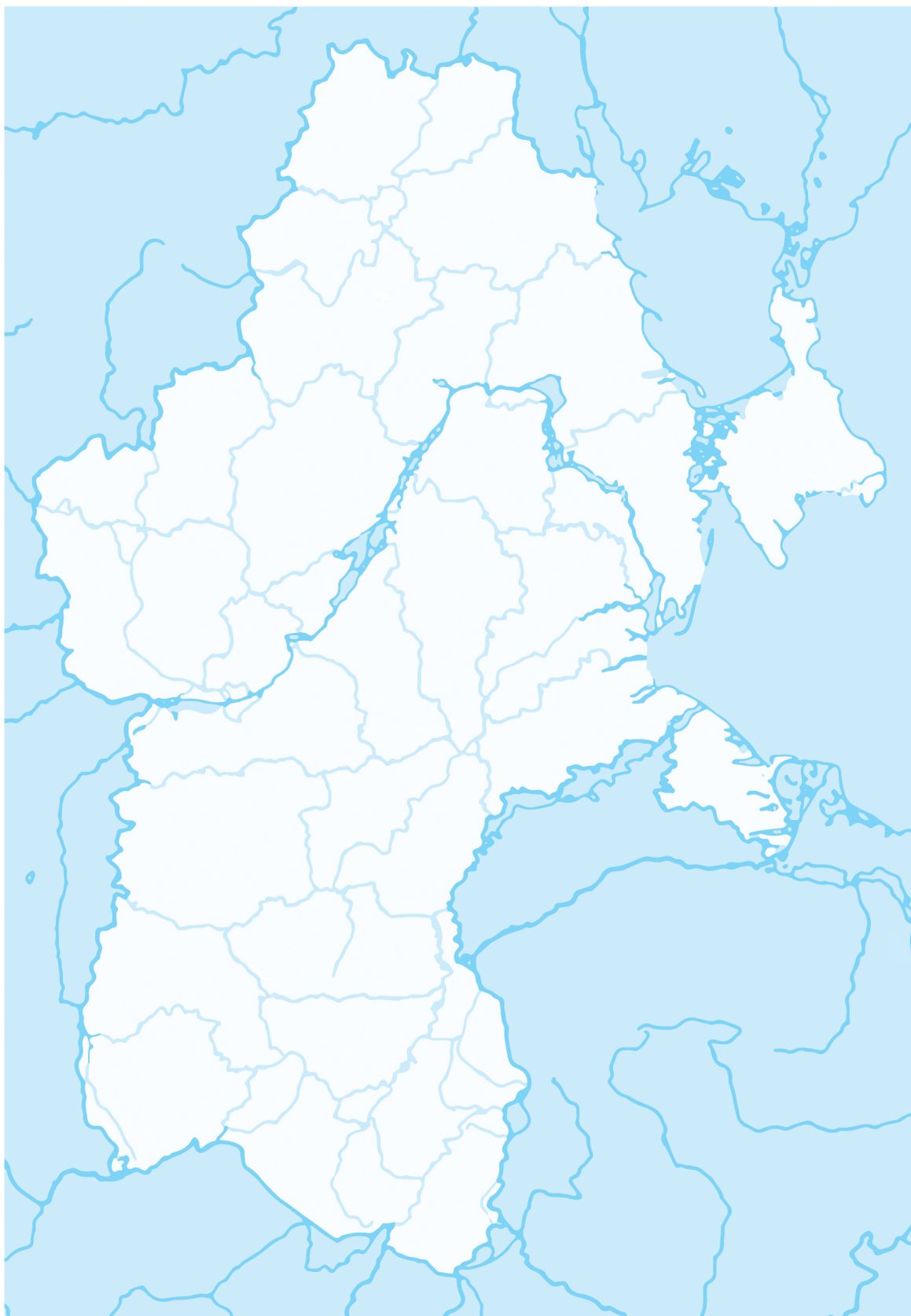
Адреса відправника, індекс						
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>						
Адреса одержувача, індекс						
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>						
<table border="1"><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr></table>						

5. Розгадай ребус.

6. Виконай завдання на контурній карті (с. 46).

1. Познач **червоною** лінією кордони нашої держави.
2. Упиши назви країн-сусідів.
3. Познач столицю України та обласний центр краю, у якому ти мешкаєш.
4. Розфарбуй у відповідний колір свою область на контурній карті.

ХТО Є ГРОМАДЯНАМИ УКРАЇНИ

1. Заповни анкету «Я – громадянин/громадянка України».

Я – громадян _____ України

✓ Прізвище _____

✓ Ім'я _____

✓ Національність _____

✓ Рідна мова _____

✓ Місце народження _____

✓ Коли я виросту, я стану _____, тому що _____

2. Як називають людину, яка віддана (вірна) своєму народові? Познач ✓.

- українцем/українкою
- патріотом/патріоткою
- громадянином/громадянкою

3. Склади та запиши речення про те, хто є громадянином / громадянкою. Користуйся довідкою.

ДОВІДКА: держава, країна, людина, закони, звичаї, традиції, визнає, дотримується, пишається, знає.

4. Познач ✓ правильні (істинні) продовження висловлювання.

Населення стає громадою, а люди – громадянами, коли вони:

- уболівають за спільну справу, як за свою;
- спілкуються між собою;
- є небайдужими до проблем і справ громади;
- працюють активно разом;
- добре знають свої права та обов'язки;
- дотримуються законів спільнот, громади, держави.

5. Добери з додаткових джерел та запиши українські прислів'я та приказки, які присвячені ставленню людини до праці.

6. Напиши по два імені та прізвища людей, які прославили Україну у світі:

у давні часи – _____;
у наш час – _____.

7. Чи можуть учні твого класу прославити Україну? Познач ✓ свою думку та поясни.

Так Ні

8. Який подарунок державі можуть зробити її громадяни, щоб показати свою повагу до неї?

ЧОМУ ДЕРЖАВНІ СИМВОЛИ Є ВАЖЛИВИМ АТРИБУТОМ ДЕРЖАВИ

1. Познач ✓ об'єкти, на яких зображено державні символи України. Поясни їхнє значення на цих об'єктах.

2. Проаналізуй зображення прапорів України, Опольського воєводства (Польща) та Європейського Союзу. Чим вони відрізняються? Що між ними спільного? Заповни таблицю.

Спільне	Відмінне

3. Коли в Україні відзначають День Державного Прапора? Познач ✓.

23 серпня

1 травня

28 серпня

4. Запиши, як ти розумієш слова Державного Гімну України. Що означає «любити Батьківщину»?

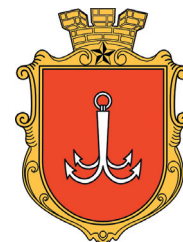
Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

5. Порівняй герби міст Миколаєва та Одеси. Що вони мають спільне? Що символізують ці знаки?

герб міста
Миколаєва

герб міста
Одеси

6. Розфарбуй **синім** кольором кружечки біля державних символів, а **черво-ним** – біля народних символів України.

☐ Гімн	☐ Лелека	☐ Вишиванка
☐ Рушник	☐ Барвінок	☐ Верба
☐ Калина	☐ Прапор	☐ Герб
☐ Ластівка	☐ Соняшник	☐ Писанка

7. Відшукай герб свого населеного пункту, району чи області. Зобрази його у вигляді малюнка або аплікації (на власний вибір).

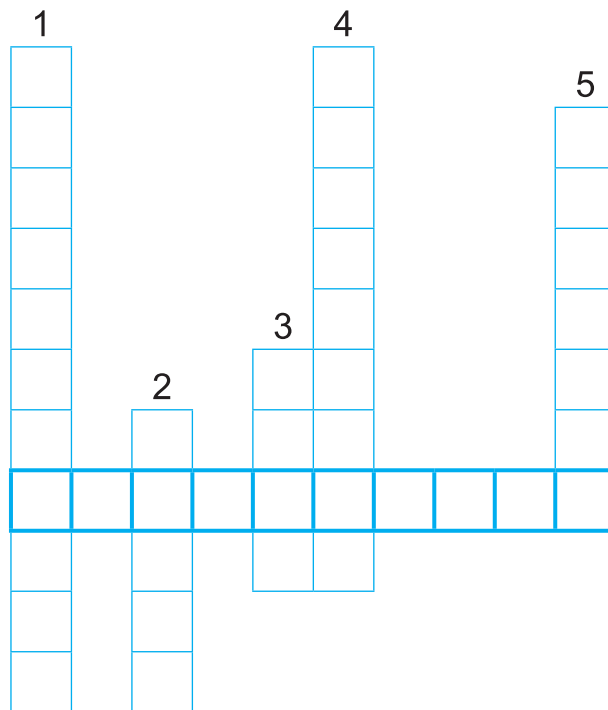
Сторінка самооцінки

1. Розгадай кросворд і перевір свої знання.

1. Документ, у якому записано права та обов'язки громадян.
2. Прізвище автора першої Конституції України.
3. Місто, у якому розташовані найвищі органи державної влади України.
4. Посада, яку обіймає голова нашої держави.
5. Країна, у якій розміщено географічний центр Європи.

Державна мова нашої країни –

2. Запиши по три назви сіл і міст, що розташовані в області, де ти мешкаєш. За допомогою звертайся до карти України.

Села: _____

Міста: _____

3. Закінчи речення.

Я пишаюся своєю Батьківщиною і люблю її, тому що _____

НАШ РІДНИЙ КРАЙ

ЗА ЩО МИ ЛЮБИМО НАШ РІДНИЙ КРАЙ

1. Віднови прислів'я. Познач ✓ прислів'я про рідний край. Поясни свій вибір.

☐ Рідний край	•	• як соловей без гнізда.
☐ Кожна рослина	•	• – земний рай.
☐ Де рідний край,	•	• на своєму корені росте.
☐ Людина без рідної землі,	•	• там і під ялиною рай.

2. Дізнайся, чи є у твоєму селі або місті музей. Запиши його назву. Поміркуй, для чого створюють музеї.

3. Чи відвідуєш ти бібліотеку, яка є у твоєму селі/місті? Дізнайся її назву та адресу.

Я відвідую бібліотеку за адресою _____

Вона називається – _____

4. Поясни зміст вислову давньоримського оратора Цицерона: «Якщо ти маєш сад і бібліотеку – ти маєш усе, що тобі потрібно».

5. Запиши найголовнішу причину, чому ти відвідуєш бібліотеку.

6. Підготуй мініпроект «Вулиця, на якій я живу».

А. Підготуй розповідь про походження назви та історію вулиці. Поділися своїми відкриттями з однокласниками.

Б. Познач ✓ правильні відповіді. Підкресли ті, що свідчать про важливість вулиці у твоєму житті.

Вулиця, на якій я живу

Тут розташована моя школа.	☐ Так	☐ Ні
Тут живуть мої друзі.	☐ Так	☐ Ні
Тут живе моя родина.	☐ Так	☐ Ні
Мене тут усі знають.	☐ Так	☐ Ні
Вона затишна та доглянута.	☐ Так	☐ Ні
На ній розміщені гарні будинки.	☐ Так	☐ Ні
На вулиці розташована бібліотека.	☐ Так	☐ Ні
На вулиці є майданчик для відпочинку.	☐ Так	☐ Ні
На ній розміщено сквер для відпочинку.	☐ Так	☐ Ні

7. Склади та запиши невеличку історію «Моя мала батьківщина». Починай, наприклад, так:

*Одного дня...
Я вам розкажу історію про...
Мої батьки мріяли про...
Я народився/народилася у...*

ДЕ ПРАЦЮЮТЬ НАШІ ЗЕМЛЯКИ

1. Упиши прізвища, що походять від роду занять людини. За потреби користуйся довідкою.

Ким наші предки були,
Нам прізвища розповіли.
Клав прадід печі – звався

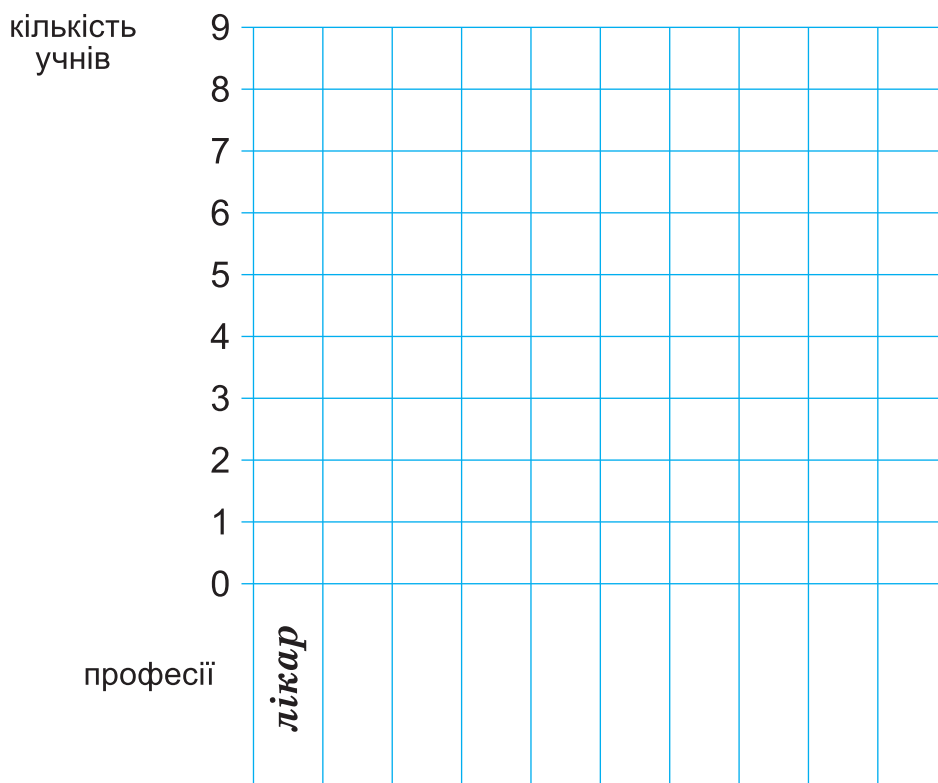
_____,
робив колеса – _____,
дробив каміння – _____,

щетину обробляв – _____,
ковші виготовляв – _____,
а дьоготь продавав – _____,
а у козацькім курені
отаман був пан _____.

Дмитро Білоус

ДОВІДКА: Курінний, Пічник, Щіткар, Каменяр, Ковшар, Колісник, Дігтяр.

2. Опитай учнів свого класу, про які професії вони мріють. Зобрази інформацію у вигляді діаграми.

3. Підкресли професії, які зникли (перестали існувати).

Сплавник, агроном, механік, водій, водолаз, лісник, диригент, піаніст, машиніст, телефоніст, пілот, бармен, штурман, розвізник льоду, лоцман, екскурсовод, щуролов, людина-будильник.

4. Запиши по дві професії, які передбачають роботу:

- з людьми _____ ;
- з технікою _____ ;
- з природою _____ .

5. Що зображено на світлинах? Установи послідовність зображень. Пронумеруй.

• Як називають людей, що займаються озелененням парків і скверів? _____

ЧОГО НАС НАВЧАЮТЬ СВЯТА

1. Познач ✓ події, з якими пов'язані сімейні свята.

☐ народження дитини	☐ зустріч зими
☐ весілля	☐ посадка саду
☐ будівництво будинку	☐ початок навчального року

2. Познач ✓ державне свято, яке відзначають 24 серпня в Україні.

- День матері
- День Незалежності України
- День Конституції України
- День захисника України

3. Утвори пари «пісні – свято».

Щедрівки ●	● Масниця (Масляна)
Колядки ●	● Щедрий вечір
Веснянки ●	● Початок і закінчення жнив
Жнивварські пісні ●	● Різдво

4. Досліди традиції весняних свят у вашому краї та впиши інформацію про деякі з них у таблицю.

Дата	Свято	Звичаї	Традиційна їжа

5. Чому потрібно шанувати звичаї та традиції інших народів світу?

ЧИМ СЛАВИТЬСЯ НАШ РІДНИЙ КРАЙ

1. Які пам'ятки є культурними, а які – природними? Установи відповідності між зображеннями та словами.

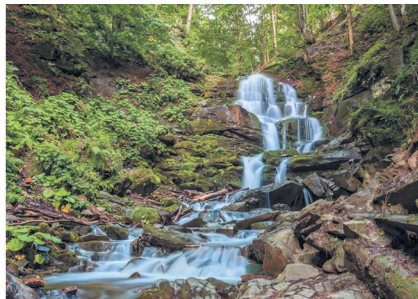
Пам'ятки

Культурні

Природні

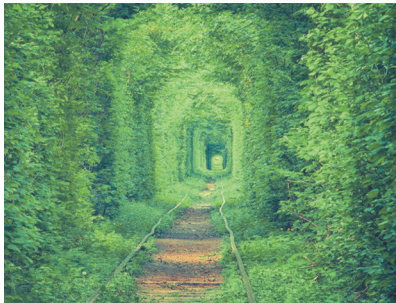
Оперний театр, м. Одеса

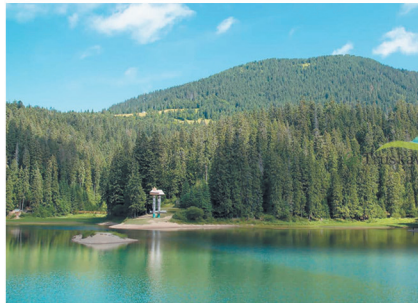
Водоспад «Шипіт»,
Карпати

Ужгородський замок

«Тунель кохання»,
Рівненська область

Озеро Синевир

Пам'ятник першому
трамваю, м. Київ

2. Добери та запиши по одній назві пам'яток, що є у твоєму рідному селі, місті, районі або області. По допомогу звертайся до дорослих та доступних джерел інформації.

Пам'ятки

природи

історії

культури

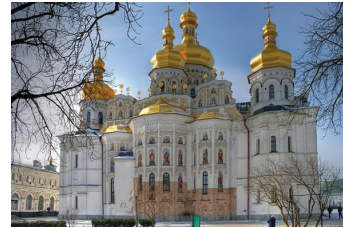
3. Українські гривні є «картою історичних пам'яток», національними символами, а також туристичним надбанням, яке може надихнути на подорожі країною. Проведи дослідження українських купюр та встанови відповідність.

Луцький замок

Львівський оперний театр

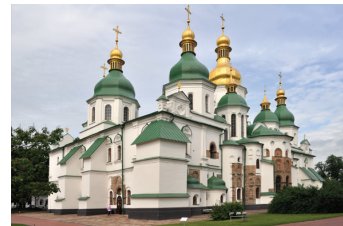
Історичний (давній) центр Києва

Іллінська церква в селі Суботіві

Успенський собор Києво-Печерської лаври

Собор Святої Софії (Софійський собор)

4. Дізнайся та запиши ім'я відомої (славетної) людини твого рідного краю. Завдяки чому ця людина стала відомою? Почни за зразком:

У моєму рідному місті Тульчині є музей: квартира видатного українського композитора Миколи Дмитровича Леонтовича.

Blank writing area with horizontal lines for student response.

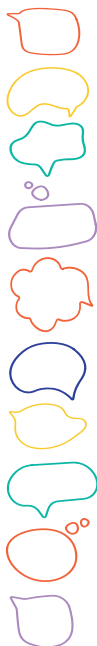
5. Познач ✓ світлини, на яких діти дбають про рідний край.

ЧИМ СЛАВЕТНА УКРАЇНА

1. Утвори хмару слів до словосполучення «Моя Україна». Обирай слова з підручника та доповнюй власними.

МОЯ УКРАЇНА

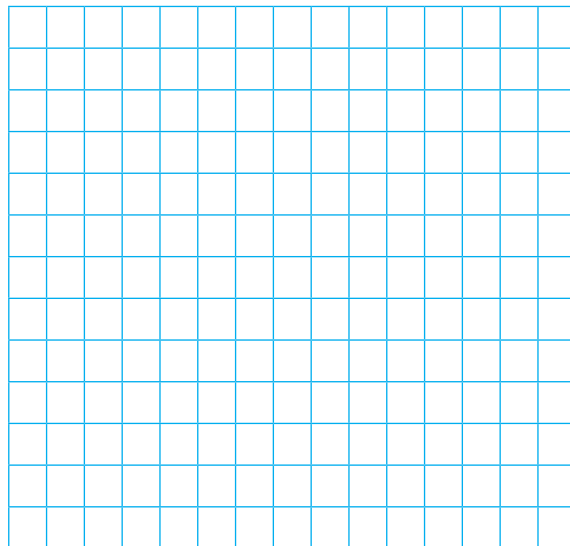
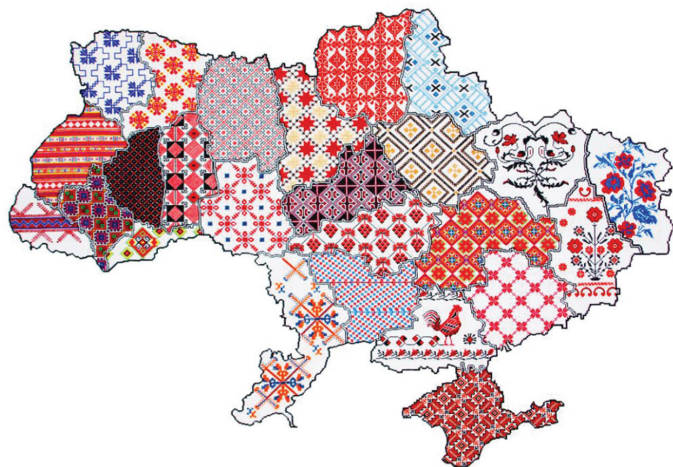
2. Закресли однакові зайві літери та прочитай назву бойового мистецтва, яке практикували українські козаки.

Т Т Т Т Г Т Т Т О Т Т Т Т П Т Т Т Т А Т Т К Т Т Т

3. Заповни таблицю.

Визначні місця Києва	Визначні місця мого краю
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>

4. Люди, які мешкають у різних куточках України, протягом багатьох століть створювали унікальні орнаменти для вишивання сорочок, рушників, серветок тощо. Відшукай у додаткових джерелах малюнки орнаментів свого краю. Обери та зобрази фрагмент одного з них. Запиши, що він символізує.

5. Знайди відповідність між зображенням і назвою ремесла.

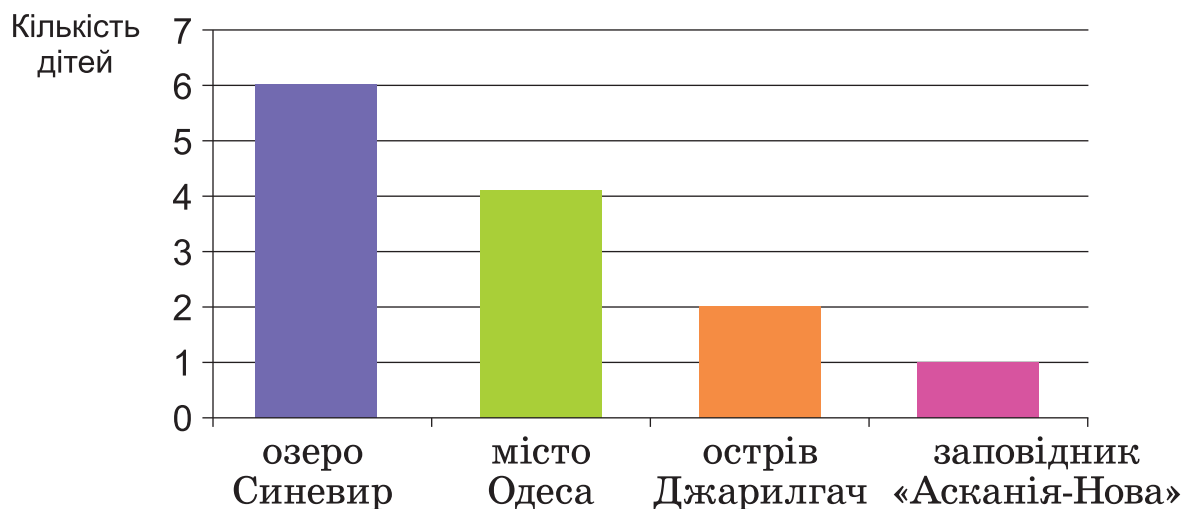

• коваль • писанкар • різьбяр • ткаля • бондар • гончар

6. Учні третього класу провели між собою опитування та склали діаграму «Наші подорожі Україною».

Дай відповідь на запитання, за умови, що кожен учень/-ця класу здійснив/-ла одну подорож.

Скільки учнів у класі? _____

Скільки учнів відпочивало біля озера Синевир? _____

Скільки учнів відвідало Одесу? _____

Скільки учнів відпочивало на острові Джарилгач (Херсонська область)? _____

7. Підкресли у приказках і прислів'ях назви народних ремесел українців.

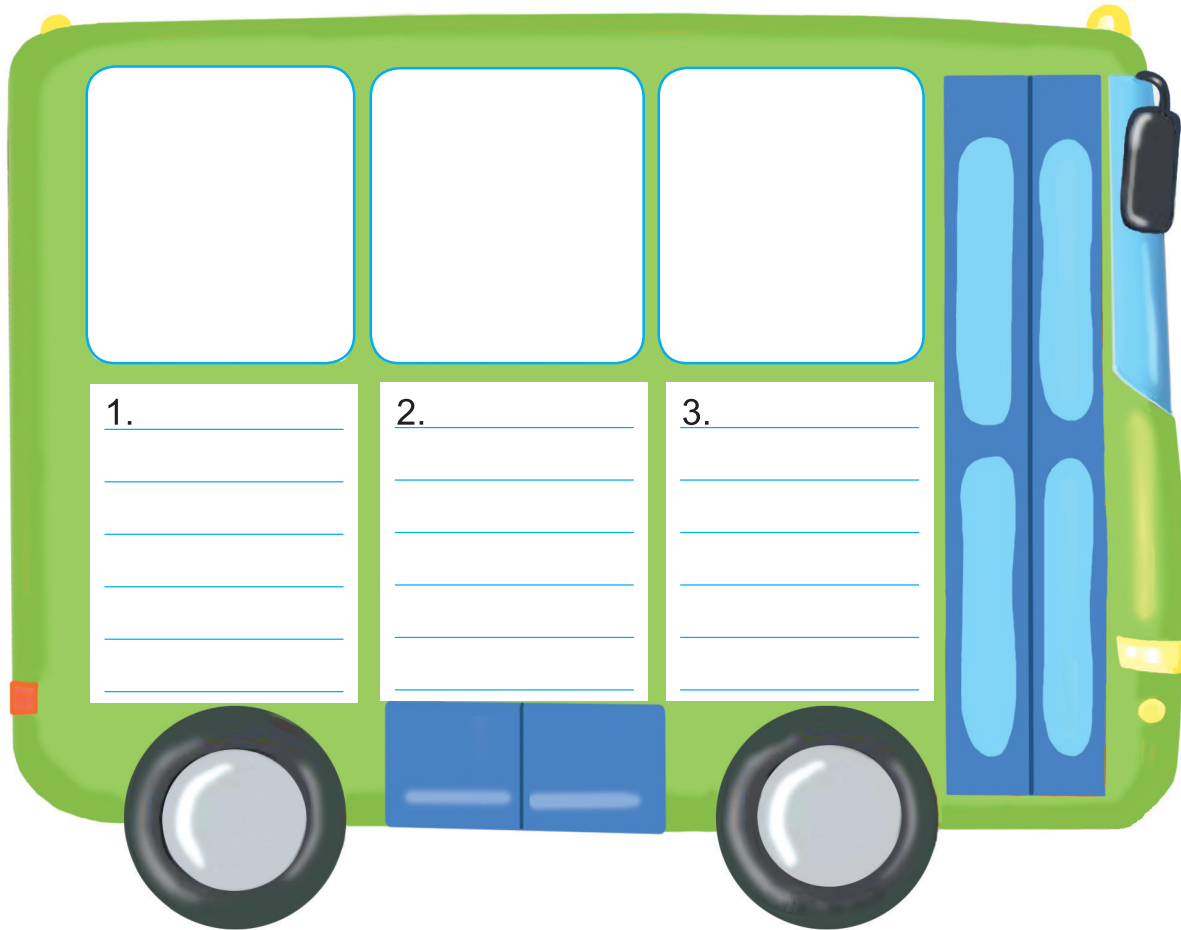
- Без сокири – не тесля, без голки – не кравець.
- Добре тому ковалеві, що на обидві руки кує.
- Тонко прядсти – довго ткати.
- Гончар без круга, мов рослина без цвіту.

8. Які сучасні народні ремесла «живуть» у твоєму краї? Назви кілька імен майстрів і майстринь.

Сторінка самооцінки

1. Уяви себе екскурсоводом. Запиши назви трьох об'єктів, які запропонуєш оглянути туристам у твоєму селі/місті. Склади план розповіді.

2. Пофантазуй та створи назви українських населених пунктів за зразком.

Яблуня – Яблунівка

Волошка – _____

Вишня – _____

Верба – _____

Ромашка – _____

Калина – _____

3. Що з переліченого може бути пам'ятками природи? Підкресли пам'ятки, що є у твоєму краї. Назви їх.

Дерево, печера, скеля, гора, озеро, річка, тварина.

4. Установи відповідність між назвами традиційних українських видів спорту та їхніми зображеннями.

Бойовий гопак

Хортинг

5. За допомогою підказки розшифруй слова, і ти дізнаєшся, у якому місті розміщені:

парк «Софіївка» –

5 13 1 14 20 ;

острів Хортиця –

9 1 15 2 16 3 10 10 19 ;

історико-архітектурний заповідник «Кам'янець»

11 1 13 ' 19 14 4 18 20 – 15 2 7 3 12 20 17 20 11 6 8
 .

Підказка:

а	о	і	е	у	и	д	й	з	ж	к	л	м	н	п	р	с	ц	я	ь
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

6. Як ти розумієш слова: «Якщо не думати про майбутнє, його в нас не буде»?
